

درباره کتاب «نشانه در آستانه» امیرعلی نجومیان

وقتی نشانه‌ها ساخته می‌شوند

ساره بهروز

فلسفه

انتشار کتاب «باد خزان» درباره درویش خان

کتاب «نشانه در آستانه» به تازگی توسط امیرعلی نجومیان، دانشیار دانشگاه شهید بهشتی نگارش و راهی بازار نشر شده است. بخشی از این کتاب که شامل جستارهایی در نشانه‌شناسی است، حاصل یک دهه فعالیت مولف در «حلقه نشانه‌شناسی تهران» و بخش دیگر نیز مقالات و سخنرانی‌هایی است که در این سال‌ها توسط نجومیان ارائه شده است.

نشانه‌شناسی یا semiology در انگلیسی از واژه یونانی «سمتیون» به معنی نشانه یا مطالعه نشانه‌ها و نمادها گرفته شده است و علمی است که به بررسی انواع نشانه‌ها و قواعد حاکم بر نشانه‌ها و همچنین تولید، مبادله و تعبیر آنها می‌پردازد. این رشته با سخنرانی‌های زبان‌شناس سوئیسی فردینان سوسور در دانشگاه ژنو آغاز شده است و پس از مرگ او شاگردانش کوشش کرده‌اند که اندیشه‌های او را در کتابی به نام زبان‌شناسی عمومی در سال ۱۹۱۶ به چاپ برسانند.

سوسور رابطه میان واژه و شیء، که افلاطون در رساله کرتالیوس بدان اشاره کرده را یک رابطه دلخواه می‌دانست. او همچنین پیوند میان واژه و مفهوم را زاده یک همگرایی اجتماعی دانسته است. «وقتی نشانه‌ها شکل می‌گیرند وارد رمزگان جمعی و توافق گروهی می‌شوند و دیگر به راحتی تغییر نمی‌کنند. در معانی کلمات ویژگی تفاوت نشان بسیار مهمی دارد و بر اساس تفاوت است که ما با دلالت‌های متفاوت روبه‌رویم. ویژگی مهم دیگر نشانه‌ها در نظر سوسور، تقلیل است... شادی چیزی است که غم نیست، روز همان است که شب نیست. ص ۲۱»

سوسور در توضیح نشانه‌شناسی می‌گوید: می‌توان علمی را تصور کرد که به مطالعه زندگی نشانه‌ها در یک جامعه بپردازد. این علم بخشی از روانشناسی اجتماعی و در نتیجه روانشناسی عمومی خواهد بود. نشانه‌شناسی معلوم می‌کند که نشانه‌ها از چه تشکیل شده‌اند و چه قوانینی بر آنها حکمفرماست. پرس هم که پسر فلسفه عملی و منطق را برجسته‌ای است نشانه‌شناسی را شاخه‌ای از منطق می‌داند که در آن دانش نشانه‌ها بررسی می‌شود. از دید او نشانه‌شناسی روندی است که در آن ارتباطی به وسیله نشانه‌ها برقرار می‌شود.

در این کتاب علاوه بر اینکه نشانه‌شناسی درون رویکرد پساساختگرای مورد تفسیر قرار می‌گیرد، کار کرد نشانه‌شناسی در هنر و ادبیات و معماری نیز مورد بحث قرار گرفته و بررسی می‌شود و شامل تابلوی نقاش معروف سوررالیست بلژیکی، «زن مگرت» و همچنین آثار عکاسان ایرانی که شامل نشانه‌شناسی تا واسازی عکس، روایت‌شناسی درون عکس، جهت در عکس، آرایه‌ها و رابطه عکس با واقعیت و دیگر نشانه‌هایی از این قبیل است. با مطالعه این بخش‌ها که هر یک به صورت جستارهایی جداگانه است برای خواننده اهمیت نشانه‌شناسی آشکار می‌شود. «نشانه‌شناسی در کشاکش تنش‌های نظری ساختگرای و پساساختگرای همچنان به عنوان یک روش خویش متن به حیات خود ادامه داده و توانسته است درون رویکردهای متفاوت نقد از قبیل جامعه‌شناختی، روان‌شناختی، نقد فرهنگی و... روش‌های قابل اجرایی پیش پای منتقد قرار دهد... نشانه‌شناسی برخلاف تصور بسیاری رویکرد نقادانه نیست بلکه تنها یک روش خویش متن به

کار گرفته می‌شود. ص ۴۵» در معماری بخش مربوط به خانه‌های تاریخی کاشان علاوه بر ویژگی‌های طراحی و فضای خانه‌ها، اهمیت فرهنگ و طبیعت آشکار می‌شود.

«البته حوض آب در خانه‌های کاشان خود محصول یک فرآیند فرهنگی است ولی این آب (یک عنصر طبیعت) است که سرانجام فرهنگ (معماری) را منعکس می‌کند و به ما نمایش می‌دهد... از هر زاویه‌ای به حوض‌ها بنگرید وجه زیبایی از بناهای تاریخی به شما نشان خواهند داد. انعکاس معماری درون آب گونه‌ای آمیختگی بین فرهنگ و طبیعت می‌بینیم. ص ۱۴۱»

نشانه‌ها در داستان ایرانی هم نمایان می‌شوند و داستان‌هایی از مصطفی مستور در این کتاب مورد تحلیل نظام نشانه‌ای قرار می‌گیرند. در چهار دنیاهای ناشناخته است. ص ۲۶۴»

کتاب «نشانه در آستانه» در ۲۶۹ صفحه، که شامل ۱۵ جستار در نشانه‌شناسی است توسط انتشارات فرهنگ نشر نو و همکاری نشر آسیم به چاپ رسیده است.



نشانه در آستانه
امیرعلی نجومیان
انتشارات فرهنگ نشر نو
۲۵۰۰۰ تومان

کارگردان نشانه‌شناسی در هنر

در این کتاب علاوه بر اینکه نشانه‌شناسی درون رویکرد پساساختگرای مورد تفسیر قرار می‌گیرد، کارکرد نشانه‌شناسی در هنر و ادبیات و معماری نیز مورد بحث قرار گرفته و بررسی می‌شود.

نمایشنامه «تاوان» نوشته آرتور میلر منتشر شد



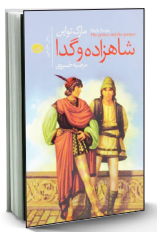
نمایشنامه «تاوان» نوشته آرتور میلر با ترجمه جعفر میرزایی و مریم حسینی توسط نشر افراز منتشر و راهی بازار نشر شد. این کتاب به عنوان صد و سی و نهمین عنوان مجموعه «نمایشنامه‌های برتر جهان» این ناشر چاپ شده و نسخه اصلی اثر در سال ۱۹۶۸ نامزد نوبل جایزه تونی بوده است. آرتور میلر، نمایشنامه‌نویس شناخته شده آمریکایی و مولف نمایشنامه‌هایی چون «مرگ فروشنده»، «همه پسران من» و... است. او در نمایشنامه «تاوان» به سراغ یک خانواده دیگر آمریکایی رفته است. در این خانواده دو برادر وجود دارد که یکی جراحی موفق و دیگری پلیسی معمولی و متوسط است. این دو بعد از سال‌ها به خاطر فروش اسباب و اثاثیه متفاوت گذشته را مرور می‌کنند و این مرور کردن، موجب شناخت کیفیت زندگی هر یک از آنها می‌شود. نمایشنامه «تاوان» دو فلسفه متفاوت درباره زندگی را به تصویر می‌کشد. کلایبورن، منتقد روزنامه نیویورک تایمز، این اثر را یکی از سرگرم‌کننده‌ترین و جذاب‌ترین نمایشنامه‌های میلر می‌داند. این منتقد می‌گوید که این نمایشنامه درخور نمایش بوده و از تکنیک‌های نمایشی کلاسیک و جدت زمان، مکان و عمل پیروی می‌کند و دلچسپی میلر به همراه استعدادش بی‌تغییرش را به عنوان قصه‌گوی ملودرام، متجلی می‌کند. این نمایشنامه ۴ شخصیت دارد که به ترتیب عبارت‌اند از: ویکتور فرنس مردی تقریباً ۵۰ ساله، استر نتنسن زنی تقریباً ۴۰ و چند ساله، گرگوری سالمون پسرزاده‌ی قوی هیکل ووالتر فرنس مردی ۵۵ ساله.

زندگینامه اوا پرون در «اویتا»



کتاب اویتا شامل زندگینامه اوا پرون نوشته نیکلاس فریزر و مارسیا ناورو با ترجمه علیرضا رفوگران توسط نشر چشمه منتشر و راهی بازار نشر شد. «اوا ماریا دورته د پرون»، دومین همسر خوان پرون رئیس‌جمهور آرژانتین زنی بود که مخالفتش او را دغلق‌کار می‌دانستند و هوادانش او را اوپتامی نامیدند. پرومیان این شخصیت اسطوره‌های پیچیده‌ای شکل گرفته که گرداگرد هیچ شخصیت تاریخی دیگر عصر مدرن، وجود ندارد. زندگی و دستاوردهای او پرون بسیار تکان‌دهنده است اما برای تعداد زیادی از مردم آرژانتین، صورت‌های تخیلی زندگی او واقعی‌ترند. آرژانتینی‌ها به‌طور غیر معمول، شیفته تاریخ خود هستند. در آرژانتین حافظه تاریخی و نگارش آن فعالیت بحث‌برانگیز است، نگارش به عصرها و دوره‌ها غالباً در مناسبت با شخصیت‌هایی است که طرفدارشان ادعاهای جالب‌انگیز آنها را به‌شدت غلومی می‌کنند. حالا سوال این است که آیا این زن یک قدیمه بوده یا انسانی ناسالم؟ به غیر از مقدمه، مقدمه مترجم و مقدمه برای چاپ ۱۹۹۶، خانه دنیا خوانا، بوئس آیرس، جناب سرهنگ و خانم بازیگر، هفده اکتبر ۱۹۴۵، همسر رئیس‌جمهوری، اروپا، آرژانتین نو، شوق بخشش، بل عشق، مرگ و عمومیت آن و جنس و اسطوره دیگر عناوین این کتاب را تشکیل می‌دهند. این کتاب با ۲۷۹ صفحه مصور، تیراژ ۷۰۰ نسخه و قیمت ۲۰۰۰۰ تومان منتشر شده است.

انتشار ترجمه تازه‌های از «شاهزاده و گدا»



نشر آموت ترجمه‌ای تازه از زمان «شاهزاده و گدا» اثر مارک تواین را روانه بازار کتاب کرد. «شاهزاده و گدا» در زمره مجموعه آثار کلاسیک ادبیات جهان است که این بار با ترجمه مرضیه خسروی و با قطع جیبی توسط این نشر منتشر شده است. شاهزاده و گدا یکی از آثار داستانی مشهور مارک تواین است که روایت جالب‌جایی عمدی اودارد ولیعهد انگلستان با پسریچه فقیری را روایت می‌کند که به خواست خود آن دو برای نفنن انجام می‌شود و تبعاتی را برای هر دوی آنها به همراه دارد. مارک تواین این کتاب را برای نخستین بار در سال ۱۸۸۱ میلادی در آمریکا تالیف و منتشر کرده است. در ایران نخستین ترجمه از این کتاب در موسسه انتشاراتی فرانکلین در سال ۱۳۳۲ و توسط داریوش شاهین انجام و اجرا شده است.

مرضیه خسروی پیش از این ترجمه‌هایی از اورهان پاموک، شارلوت برونته، ساموئل بکت، سوزان ابوالهوا، جان اشتاین بک، ویلیام تور، دی. ایچ. لارنس و... را در قالب بیش از هشتاد عنوان کتاب ترجمه کرده و این کتاب به نوعی تازه‌ترین ترجمه او به شمار می‌رود. نشر آموت «شاهزاده و گدا» را در ۳۱۲ صفحه با قیمت ۲۰۰۰۰ تومان منتشر کرده است.

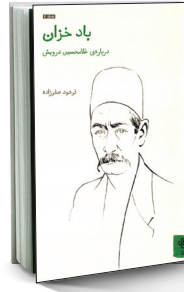
باده‌خیزان و درویش‌خان

عنوان این کتاب از یکی از تصنیف‌های درویش‌خان انتخاب شده و در فصل‌های آخر کتاب که مرگ درویش‌خان در عمر رقم می‌خورد، وجه تسمیه آن را بهتر درمی‌یابیم.

شده است. آثار هنری، نوگرایی‌های بجا و خصایص اخلاقی نام و یاد آن تک‌درخت تناور موسیقی ایران را جوادانه و نامیرا کرده است. برخی اصرار دارند که بی‌هیچ دلیل و استنادی درویش‌خان را هنرمندی با جهت‌گیری سیاسی و اندیشه‌اجتماعی معرفی کنند، در صورتی که او از دعوای سیاسی روزگارش گریزان بود و فروتنانه توانسته بود دو کفه ترازوی هنر و اخلاق را در زندگی‌اش به تعادل برساند.

درویش‌خان هنرمندی باشرف و باصفا بود که هنرش با او در راه مهربانی و همدلی با انسان‌ها یار بود و قابلیت و توانایی یافته بود تا زندگی مهرازمیزی با هموطنانش داشته باشد. او از آن دسته هنرمندان نبود که موسیقی را دوست دارند، چون هیچ کس را دوست ندارند.»

نشر فتنجان قرار است در ادامه کتاب‌هایی درباره قهرالملوک وزبیری، علینقی وزبیری، ابوالحسن صبا، مهدیقلی هدایت و فرانه‌ای‌ها را در مجموعه «زرد» منتشر کند.



باد خزان
فره‌صفرزاده
نشر فتنجان
۱۰۰۰ نسخه
۱۶۵۰۰ تومان

بازی می‌کنند؛ نقشی که بیشتر انفعالی است: رفتن»... با تازگی بی‌قراری ماندن/م و تواناگرزی تقدیر می‌آورد. باز تولید اسطوره در دنیای امروز عموماً نگاه به اسطوره‌های پیشین دارد. در جهان امروز اسطوره کارکردی متنی دارد و نقشی در ساخت و تکمیل شبکه تصویری اثر ایفا می‌نماید. سوزده‌ای که چنین اسطوره‌ای را در خود حمل می‌کند نیز سوزده‌ای متنی یا متنی شده است: سوزده متنی وابسته به عمل نوشتن است، نه محصول نوشتن. اسطوره در معنای اولیه‌اش محصول نوشتن است. اسطوره‌های امروزی نیز در متنی شدن سوزده نقش دارند: «از سر بنویسد / که من آنجا نباشم / که صدای ایهام رفته باویشد / و این قرصه که قهرمان خودش را دارد / مته به کوه بلند... / مته به خواب کوتاه... / به مرد بود... / به مرد...»

در این سوزده‌ها، پیش‌بینی‌ناپذیر بودن آن است. این ویژگی، دنیای سوزده را به جهانی غیرقابل اعتماد و ناپایدار بدل کرده است: «مرا ببین / این تکه‌پاره‌های من است / این دیگری ست به نگاه تو / وجود غریبه‌ای / در چارچوب کشیده چشم‌هات» چنان‌که می‌بینیم، ویژگی‌های سوزده در این شعرها با آنچه در آغاز درباره سوزده مدرن گفته شد، تفاوت دارد. به نظر ما جراد در هم پیچیده می‌شود، یا ناقص ماندن سوزده و گرفتار شدنش در بازی، ماهیت انسانی ادبیات را دچار چالش نمی‌کند؟ سوزده نامنسجم چگونه خود را در متن شعر نشان می‌دهد؟ در این قبال این پرسش کریمی پاسخ می‌دهد: دنیایی در مجاورت هم، اما به صورتی مجزا نقش خود را

نمی‌توان به سوزده‌ای خاص رسید. این تمایز و گاه تقابل هاست که مانع از تمرکز جنبه‌های گوناگون یک شخصیت انسانی در قالب یک سوزده کامل می‌شود. «من» مضمون غالب بر فلا بدون نام است. انسان همواره هویت خود را از وجود دیگری یا دیگری‌ها می‌گیرد. «از آن بالا / از آن کلمه / نگاه کن / چشم‌هایم را نوشته‌ام / دست‌هایم را نوشته‌ام / که نگاه کنی / که نوازش کنی مرا» راه به درون سوزده نمی‌برند، دنیای زیستی سوزده را دنیایی ساخته که بازی در آن نقش مهمی ایفا می‌کند. بازی جایگزین حقیقت شده، متن شعری به مجموعه‌ای از بازی‌های کلامی، تصویری و مفهومی بدل شده است.

ویژگی اصلی بازی، پیش‌بینی‌ناپذیر بودن آن است. این ویژگی، دنیای سوزده را به جهانی غیرقابل اعتماد و ناپایدار بدل کرده است: «مرا ببین / این تکه‌پاره‌های من است / این دیگری ست به نگاه تو / وجود غریبه‌ای / در چارچوب کشیده چشم‌هات» چنان‌که می‌بینیم، ویژگی‌های سوزده در این شعرها با آنچه در آغاز درباره سوزده مدرن گفته شد، تفاوت دارد. به نظر ما جراد در هم پیچیده می‌شود، یا ناقص ماندن سوزده و گرفتار شدنش در بازی، ماهیت انسانی ادبیات را دچار چالش نمی‌کند؟ سوزده نامنسجم چگونه خود را در متن شعر نشان می‌دهد؟ در این قبال این پرسش کریمی پاسخ می‌دهد: دنیایی در مجاورت هم، اما به صورتی مجزا نقش خود را

نمی‌توان به سوزده‌ای خاص رسید. این تمایز و گاه تقابل هاست که مانع از تمرکز جنبه‌های گوناگون یک شخصیت انسانی در قالب یک سوزده کامل می‌شود. «من» مضمون غالب بر فلا بدون نام است. انسان همواره هویت خود را از وجود دیگری یا دیگری‌ها می‌گیرد. «از آن بالا / از آن کلمه / نگاه کن / چشم‌هایم را نوشته‌ام / دست‌هایم را نوشته‌ام / که نگاه کنی / که نوازش کنی مرا» راه به درون سوزده نمی‌برند، دنیای زیستی سوزده را دنیایی ساخته که بازی در آن نقش مهمی ایفا می‌کند. بازی جایگزین حقیقت شده، متن شعری به مجموعه‌ای از بازی‌های کلامی، تصویری و مفهومی بدل شده است.

چنان که جوهر هر پژوهشی است، رعایت شود و قضاوت در نهایت به خوانندگان واگذار شود. برای اطمینان از دقت و صحت اطلاعات، با وجود فقر منابع موسیقی ایران، تا آنجا که امکان داشته به منابع دست اول مراجعه شده است. گاه‌نامه‌های این مجموعه، در نوع خود، طرح‌واره‌هایی پژوهشی‌اند.»

این کتاب در فصل «سرگذشت و سرنوشت» در بخش‌هایی به تهران قدیم و دارالفنون، شجاع‌السلطنه و تارنازی، انجمن اخوت، ناواری، نیکوکاری، ضبط صفحه، معلم موسیقی، مرشد اخلاق، باد خزان و بزرگداشت‌ها می‌پردازد. این کتاب در فصل «نوشته‌ها» هم با عنوان‌های مراسم جشن و نمایش، درویش هم رفت، تفصیل واقعه اسفناک در مدرسه موسیقی، هفته درویش، چله درویش، صورت نطق، نتیجه اقدامات کمیسیون به یاد درویش، کمیسیون به یاد درویش، موسیقی در ایران، بدایع درویش‌خان در موسیقی ایران و مرحوم غلامحسین درویش همراه است.

کتاب «باد خزان» درباره غلامحسین درویش (درویش‌خان) به تازگی توسط نشر فتنجان منتشر شده است. عنوان این کتاب از یکی از تصنیف‌های درویش‌خان انتخاب شده و در فصل‌های آخر کتاب که مرگ درویش‌خان در خزان عمر رقم می‌خورد، وجه تسمیه آن را بهتر درمی‌یابیم. باد خزان زندگینامه هنری و اجتماعی یکی از بزرگ‌ترین نوایع موسیقی ایرانی یعنی غلامحسین درویش، مشهور به درویش‌خان است.

«باد خزان» دومین کتاب از مجموعه «زرد» این نشر است که پیش‌تر کتاب «چرخ بی‌آیینی: ابوالقاسم عارف قزوینی» را از این مجموعه منتشر کرده بود. در ابتدای کتاب در توضیح این مجموعه آمده است: «این مجموعه ضمن روایت سرگذشت موسیقیدانان پیشرو و تأثیرگذار گذشته ایران، با زبانی ساده و روان به ویژگی‌های برجسته هنری ایشان نیز می‌پردازد. در این مجموعه سعی شده اصل بی‌طرفی و بی‌غرضی در ارائه اطلاعات،

نسبت گرگ و عاطفه تناقضی ندارد. «این گرگ سفید» که حمله کرده است به احشای من / مادر زبیبی ست». «فلا بدون نام» یک مجموعه شعر است از فرزند کریمی، تحلیل، نقش و کارکردهای سوزده، موضوعی برای گفت‌وگو با این شاعر و پژوهشگر ادبی است.

کریمی که دانش او مخته مهندسی عمران و دکترای زبان و ادبیات فارسی است، معتقد است: سوزده در مفهوم مدرنش بازنگاری ذهنی از جنبه‌های عینی وجود آدمی است. سوزده از منظر نوع بازی‌های اش هستی‌آدمی، نقش دیگری یا دیگری‌ها در شکل‌گیری‌اش و جهان زیستی‌های که در دنیای متن برای او فراهم آمده است. می‌تواند مورد توجه یک پژوهشگر ادبی باشد.

او در باره «فلا بدون نام» می‌گوید: در بیشتر شعرهای این دفتر، فرآیند معکوس بازی‌های سبب شده است تا مضمون‌های شعری، از عمق به سطح متن بیاید و بدون واسطه ایهام و استعاره قابل دریافت باشد.

اینک یک پرسش: کنار هم چیدن تصویرهای در سطح، چگونه به تولید سوزده می‌انجامد؟ پاسخ کریمی قابل تأمل است، تصویرهای جزئی در این شعرها مجزا و بدون فرورفتگی در یکدیگر است. شاعر در هر شعر گوشه‌ای از هستی شخصیته انسانی را ارائه داده است، شخصیتی که خواننده حس می‌کند همان شخصیت دیگر شعرهای مجموعه است یا بارها برای حکم بر کلیت آثار، در بیشتر موارد بدکست است اما از جمع‌بندی تمامی آن

انتشار چهار رمان معروف جهان برای مخاطب نوجوان

رمان‌های «هایدی»، «شاهزاده و گدا»، «کت مونت کریستو» و «آوی وحش»، از مجموعه «رمان‌های بزرگ جهان» پنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه منتشر شد. «هایدی» نوشته یوهانا اشتیبری مشهورترین کتاب ادبی سوئیس است که بارها برای سینما و تلویزیون مورد اقتباس قرار گرفته و بر اساس آن فیلم و سریال هم ساخته شده است. داستان این رمان درباره دختری است به نام هایدی که توسط اقوامش در روستایی در کوهستان آلپ می‌رود تا از پدر بزرگش مراقبت کند. «هایدی» با ترجمه وجهیه آیت‌اللهی در ۳۰۲ صفحه (جیبی) گالینگور با قیمت ۱۳۵۰۰ تومان منتشر شده است. «شاهزاده و گدا» نوشته مارک تواین، دیگر کتابی است که این نشر به تازگی منتشر کرده است. این کتاب، داستان دو کودک به نام‌های اودارد و تام است که یکی شان ولیعهد انگلستان است و دیگری گدای خیابانی. آن دو بسیار به هم شبیه‌اند و یک‌روز وقتی به طور



انتشار رمان نوجوان «راز خانه سه خواهرون»

اتفاقی همدیگر را می‌بینند، تصمیم می‌گیرند از این شباهت ظاهری استفاده کنند. «شاهزاده و گدا» با ترجمه پروین ادیب در ۲۵۲ صفحه (جیبی) - گالینگور با قیمت ۱۳۵۰۰ تومان منتشر شده است. کتابی دیگر «کت مونت کریستو» اثر الکساندر دوما است. دوما نویسنده‌ای پرکار بود که در خلق داستان‌های هیج قلمی چیره‌دست داشت. این رمان یکی از طولانی‌ترین و شگفت‌ترین رمان‌های دنیاست که از قرن نوزدهم تا امروز خوانده می‌شود. «کت مونت کریستو» با ترجمه پروین ادیب در ۲۱۸ صفحه (جیبی) - گالینگور با قیمت ۱۳۵۰۰ تومان منتشر شده است. «آوی وحش» نوشته جک لندن آخرین رمان این مجموعه داستان‌سگی به نام باک است که در سترزمین‌های سرد سیرس شمالی زندگی می‌کند. «آوی وحش» نیز با ترجمه پروین ادیب در ۲۳۶ صفحه (جیبی) - گالینگور با قیمت ۱۳۵۰۰ تومان توسط پنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه منتشر شده است.